СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 271. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 19 листопада, 1934. VOL. XLII. No. 271. Jersey City, N. J., Monday, November 19, 1934. THREE CENTS.

БИЗНЕС ОБІЦЯЄ СВОЮ ДОПОМОГУ УРЯДОВИ

ВАШИНГТОН. — Американські бизнесмени дали через Торговельну Палату Злучених Держав федеральному урядови запевнення, що вони будуть співпрацювати з урядом у його заходах коло оживлення бизнесу.

Та багато бизнесменів пояснювало в своїх заявах цю кооперацію з урядом передовсім так,, що бизнесмени мають здержувати уряд від нездорового законодавства в економічних справах.

ЦІКАВІ ЗАЯВИ РУЗВЕЛТА В ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВАХ.

НОРИСТАВН (Тенесі). — Президент Резвелт виголосив підчас своєї тридневної подорожі на полудне до Ворм Спригз кілька принагідних промов, що дають цікаві причинки до зрозуміння його політики.

Промовляючи над великою річною тамою, котру ставлять на ріці Клинч, президент вказував на велике значіння цієї тами для добуття народови дешевої електричної сили. В цьому президент бачив новий тип війни: мовляв, нині війна має бути поведена проти нужди й дорожнечі, на користь широких народніх мас.

У своїй промові, виголошеній у місті Гародсбергу, в стейті Кентокі, президент взивав слухачів іти слідами своїх батьків, старих американських піонірів, та стати „піонірами 1934 року"; це нове піонірство полягає в тому, щоби піти відважно назустріч новим питанням життя, як це колись робили давні піоніри. Цієї промови вислухало уважно 40,000 осіб.

ЗАХОДИ ЗАПОБІГТИ БУДІВЛЯНОМУ СТРАЙКОВИ.

НЮ ЙОРК. — Щоб запобігти страйкови обслуги великих будинків, що його юнія зарядила на цей понеділок, власники домів за почином мейора міста, Ла Гвардії, відбувають з представниками юнії конференції та шукають основ, на яких можнаб цей страйк покінчити.

ЗАКИДАЮТЬ ПІДПРИЄМСТВУ „РЕЖІМ ТЕРОРУ".

ПИТСБУРҐ (Па.). — Підчас переслухання перед Сталевою Робітничою Радою, що ведеться над поведінкою сталевого підприємства Джовнса і Лафлина в Аликвіпі, свідки зізнали, що підприємство завело в околиці справжній терор проти робітничої юнії. Аґенти підприємства слідкували крок-в-крок за юнійними орґанізаторами, нападали на них, побивали, вивозили з міста, тощо.

У відповідь на ці закиди сталеве підприємство через свого представника відмовляло Сталевій Робітничій Раді права переслухувати свідків щодо таких справ.

ЗАВОРУШЕННЯ НА ПІДЗЕМНІЙ ЗАЛІЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На стації підземної залізниці „Ай-Ар-Ті" на Таймс Сквері прийшло в пятницю зполудня до великого замішання. Детективи, що стояли при вході до підземної залізниці, в місці, де пасажири кидають у відповідну машину ніклеву монету, закинули одному пасажирови, Джорджови Говардови, що він кинув замісць монети кусок металю форми нікля (так званий „слоґ"). Понад двацять свідків заявляють готовість зізнати перед судом, що детективи відразу накинулися на Говарда з бійкою. Коли прохожі обурилися на брутальну поведінку детективів, один з пасажирів обстав за ними, але маса пасажирів кинулася на детективів і булаб їх може злінчувала, якби не прийшла була поліційна резерва, котра щойно револьверами й машиновими крісами заставила обурену публику розходитися.

Джордж Говард лежить у шпиталі з розбитою головою, арештований за намагане обманство підприємства підземної залізниці.

З БОРОТЬБИ МІЖ ДЕРЖАВОЮ Й ЦЕРКВОЮ В МЕКСИКУ.

ВАШИНҐТОН. — Збори римо-католицької ґієрархії Америки, на котрі зявилися три кардинали, 9 архиепископів та 66 епископів, ухвалили протест проти нової політики мексиканського уряду, зверненої проти католицької церкви.

Протест закидує мексиканському урядови „протихристіянську тиранію", душення свобідного виконування релігії та рілігійного шкільництва. В одному місці протест виступає натяком проти Джозефуса Дениелса, американського амбасадора в Мексику, за те, що цей висказував в імени американського уряду симпатії для мексиканського уряду за його кампанію за розділ шкільництва від церкви.

ВЖЕ КОЛО ЧОТИРИ МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ ВИПЛАТИВ У. Н. СОЮЗ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ЯК ПОСМЕРТНІ ЗАПОМОГИ ТА ЗПРИВОДУ РІЖНИХ НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ.

ВЖЕ 40 РОКІВ БУДУЄ У. Н. СОЮЗ УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ СИЛУ В АМЕРИЦІ.

ВЖЕ 40 РОКІВ ДОПОМАГАЄ СЛОВОМ І ДІЛОМ ВИЗВОЛЬНИМ ЗМАГАННЯМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

А ЧИ ПОДУМАЛИ МИ ПРО ТЕ, ЩОБ СОЮЗ ДАЛІ ПРОДОВЖАВ ТУ РОБОТУ В НАСТУПНИХ 40 РОКАХ?

КОЛИ ПОДУМАЛИ, ПРИДБАЙМО КОЖНИЙ З НАС У ТОЙ ЮВИЛЕЙНИЙ РІК ХОЧ ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА У. Н. СОЮЗОВИ, А В ПЕРШУ ЧЕРГУ ВПИШІМ ДО СОЮЗА СВОЇ ДІТИ, БО ТОДІ ПЕВНО ЖИТИМЕ ДАЛІ В АМЕРИЦІ УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ І БУДЕ ПИШАТИСЬ УКРАЇНСЬКЕ ІМЯ.

„СУЧАСНА ДІЙСНІСТЬ НА СЕЛІ".

Під таким заголовком помістив санаційний „Пшеводнік ґосподарскі" (чч. 28—29) листа селянина з липнівського повіту, Ант. Кончальського. Описавши сучасну нужду села, несправедливі виміри податків і практики секвестраторів. Кончальський пише:

„А тепер хочемо представити, як на все це дивляться селяни і що вони думають. Нераз люди кажуть, що панам з фільварків відрочується податки і врешті ці податки їм касується. А пізніше все це здирається з хлопів. Кажуть теж люди, що закони й умовини для хлопів є гірші, ніж для звірят. Бо коли хтось — наприклад — наладує на фіру забагато, коні не можуть дати ради і фірман бє їх, то поліцаю списує протокол і є кара. Гірше є з хлопом, бо коли на нього накладають ріжні тягарі, він мусить терпеливо нести і мовчати.

„Самоврядні закони мали дати деякий вплив суспільству на умовини його життя, одначе в практиці громадянин рільник не може з них користати. В дуже багатьох випадках послуговуються ними урядовці дуже зручно. А діється воно так, хоча в самоврядуваннях засідають і рільники. Бо це найчастіше такі одиниці, що йдуть на мотузку громадських писарів і повітових урядовців.

„А тих кілька чесних і самостійно думаючих хлопів, що завдяки щасливому припадкови здобули якийсь мандат у самоврядуванні, хоч мають найщирішу охоту і зусилля, не можуть здійснити слушних домагань села".

Орган людовців зпід знаку Вітоса „Пяст" наводить це місце з листа Кончальського і від себе додає:

„Дуже делікатно й обережно написав цей селянин про сучасну дійсність на селі, писавжеж до санаційного „Пшеводніка ґосподарского", а всеж скільки правди в цих обережних словах!"

ОБЕЗПЕЧАЛЬНІ РЕДУКУЮТЬ ЛІКАРІВ.

Суспільна обезпечальня у Варшаві звільнила 105 лікарів, а обезпечальня в Лодзі — 60 лікарів. Варшавська обезпечальня звільнила одну пяту своїх лікарів.

ҐОРКИЙ І ВЕЛИЧАВА ВІЛЛЯ НА КАПРІ.

Максим Ґоркий як голова конґресу советських письменників у Москві виголосив промову, в якій між іншим сказав: „Ми є ворогами приватної власности, огидного, жахливого божества буржуазного світу, а дальше ми є ворогами зоольоґічного індивідуалізму, що підтримує культ цього божества".

В звязку з цим місцем промови Ґоркого „Оссерваторе Романо" (орґан Апостольської Столиці) подає іронічну замітку, що „ворог приватної власности в советському раю, якщо йде річ про пекло, на Капрі зовсім не вирікається своєї величавої віллі, отже таким чином водночас — який жах! — покланяється жахливому божищу".

ЩО ЧИТАЮТЬ В АНҐЛІЇ.

В Анґлії вийшли в минулому році 10,633 книжок. Перше місце займає белетристика: нових повістей вийшло в 1933. р. 2,116. Друге місце займає література для молоді: 984 нових книжок. А дальше йдуть: література релігійна і теольоґічна: 776 книжок; біоґрафії і спомини: 583 книжок; політика, справи ґосподарські та актуальні теми: 508 книжок, поезія і драма: 381 кн.; медицина: 336 кн.; історія: 339 кн.; описи подорожей: 236 кн.; соціольоґія: 99 кн.; психольоґія: стецтва: 129 кн.; психольоґія: 66 книжок.

БУНТ НА КОРАБЛІ.

На кораблі „Інну" збунтувалася манджурська залога і вбила пятьох Японців, двох Китайців та одного Кореанця. Частину пасажирів кинули до моря, а корабель ограбили. Опісля збунтована залога втекла з опієм, а корабель поїхав до Харбіна.

НЕ ХОТІВ ЖИТИ.

В лісі коло Бжезна (недалеко Данціґу) знайдено спаленого трупа мужчини. Поліційне слідство виявило, що самогубець називається Унгер і був урядовцем банку. Він обляв себе бензиною і підпалив. Коли вже горів, стрілив ще собі в голову. Хотів бути певним, що його не вратують. Слідство не виявило причини самогубства.

СТОЛІТТЯ ЧЕСЬКОГО ГИМНУ.

Дня 21-го грудня ц. р. припадають соті роковини чеського національного гимну „Кде домов муй". У той день перед 100 роками зазвучала та пісня перший раз зі сцени „Ставовского Дівадла" підчас вистави „Фідльовацки" Й. К. Тиля. Ця пісня стала національним чеським гимном, а по віднові самостійности частиною державного гимну. Другу частину творить словацький гимн. У Чехії готовляться у звязку з тими роковинами вже тепер до святкування.

„ГІРКА ІРОНІЯ".

У французькім часописі „Ля Депеш" появилася довга стаття провідника II. Інтернаціоналу, Еміля Вандервельда, п. наг. „Літвінов і Барту". В цій статті провідник бельґійських соціялістів пише: „Гіркою іронією є факт, що протектором большевиків при їх вступі до Союзу Націй був міністер Барту, який у часі конференції в Ґенуї в 1922 р. був завзятим ворогом Совєтів.

ЧОЛОВІК, ЩО СПАВ 4 РОКИ.

Він називається Стенлі Кляйв і є Анґлійцем. Тому шість літ стала його мучити сонливість і він дуже часто засипляв підчас праці. Був він залізничником. Мусіли його звільнити з праці та відвезти до лічниці. Там він проспав 4 роки. Відживляли його штучно. Тому два роки він проснувсь, але ще мусів лишитися два роки в лічниці, щоб навчитися ходити, їсти, тощо. По дволітнім перебуванні в лічниці він зовсім виздоровів і вернувся домів. Свою дружину зараз пізнав, але дітей — ні, бо тому 6 літ вони були ще маленькі. Останній спомин Кляйва перед недугою це той, як його клали до ліжка в лічниці. Чотири роки зовсім випали з памяти цього анґлійського залізничника.

СВЯЩЕНИК ЛЕТУНОМ.

На майдані літаків у чеському Берні здав іспит летуна священик, бернардин Преровски, перший у Чехії дипльомований священик-летун. В Европі тільки Німці можуть почванитися священиками-летунами. Їх там три і всі вони місіонарі.

ТРЕБА ХЛІБА ЛЕМКІВЩИНІ, АЛЕ НЕ МЕНШЕ Й ДОБРОЇ КНИЖКИ

СЯНІК (Галичина). — Збір бараболь (бандурок) не дописав. Погнили під бадиллям. До того, як відомо, сьогорічна повінь наробила багато необчислимих інших шкід на Лемківщині. Голод неминучий, тому треба завчасу орґанізувати всюди допомогову акцію Лемківщині. Москвофільські круги про це не дбають, бо заняті вибором „Місс Лемкині і найгардшого Лемка". Крім того, засипують Лемківщину москвофільськими виданнями і ширять баламуту між народом, що їм вдається легко, бо польська влада не робить їм ніяких перешкод. Тому треба доконче вислати на лемківські села більшу скількість добрих українських книжок. Лемки люблять читати книжки, тільки не мають гроша, щоб купити книжку чи часопис.

РУМУНСЬКІ АҐЕНТИ ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Румунська ґазета „Універзул" виступає проти того, що українські кооперативи на Буковині під Румунією навязали тісні зносини з українськими кооперативами в Галичині. Про ті кооперативи пише той часопис між іншим ось що:

„У цих кооперативах продають українські книжки, часописи і журнали, всі друковані в Галичині, багато з них у тайний спосіб і заборонені там! У цих крамницях знаходяться календарі старого стилю, що підбурює рутенське населення проти нового стилю, та щоб відносилося ворожо до нашої церкви".

Все те, враз з ріжними провокаційними наклепами, пишеться на те, щоб довести до цілковитої ліквідації української кооперації в Румунії.

ПРАВДУ ПИШУТЬ, КОЛИ ЖЕРУТЬСЯ МІЖ СОБОЮ.

ЧЕРНІВЦІ. — В Румунії поборюють себе взаїмно дві партії: національ-цараністична і ліберальна. Перша, в своїм орґані „Дрептатя", бере в оборону переслідуване українське вчительство. І пише між іншим ось що:

„Науки української мови в школах не допускають. Кооперації не вільно робити. Читалень і бібліотек не можуть удержувати. Театральних вистав не можуть давати. У громадських, повітових і парляментарних виборах не мають слова, ані волі навіть у рамцях нац.-цараністичничної партії. Щож тоді можуть робити ті Українці? Ліберальна партія пхає їх до комунізму. Хоче дехто зденаціоналізувати їх силою? Таж у ряді з безголосною худобою не можуть стояти кількасот тисяч українських, пильних, спокійних і відданих селян з вірою в румунську державу, від якої очікують справедливости і людяности".

„НАТАЛКА ПОЛТАВКА" НА ФІЛЬМІ.

КИЇВ. — Київська фільмова вирібка підготовляє на 1935 рік звукову фільму п. н. „Наталка Полтавка", Музику підготовляє відомий український композитор Ревуцький.

ПОЛЬСЬКИЙ СТАРОСТА ПРО „МИСЬЛІ" ЕП. ХОМИШИНА.

ЛЬВІВ. — До „Нового Часу" пишуть з духовних кол Надвірянщини таке:

„Повіяло й у нас новим духом. На заклик еп. Хомишина перший відгукнувся старий надвірянський декан, о. Володимир Лисинецький, і на день 23 жовтня скликав до себе, Гвозда коло Надвірної, своїх кондеканальних на „деканальну конференцію в дуже важній справі".

„Конференція" почалась аж тоді, коли явився староста з Надвірної, Робакевич. Як опісля виявилося, староста приїхав за порозумінням та на запрошення згаданого декана. Наради започаткував староста двогодинною лекцією на тему патріотизму, льояльности і співжиття. Свою промову говорив з великою вервою. В ній кілька разів відкликнувся до найновіщої епископської відозви, котру, як казав, і йому прислали. „Мушен пшизнаць, же нектуре мисьлі одезви бардзо мі сен подобали" — казав староста".

НОВИЙ КЕРМАНИЧ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ У КИЄВІ.

ВІДЕНЬ. — Советського посла у Відні, Адольфа Петровського, Москва відкликала і назначила керманичем закордонних справ при советськім уряді в Києві.

ВСЮДИ СВЯТКУВАЛИ ДЕНЬ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА.

ЛЬВІВ. — Не тільки по всіх українських церквах у Львові, але й по селах та містечках цілої Галичини відправлено торжественні богослуження з нагоди 16-літніх роковин Першого Листопада. Українські установи, як у Львові так і в краю, святкували память цеї хвилі ще й окремими сходинами та рефератами. У Львові д-р Кость Левицький, перший голова Ґенерального Секретаріяту ЗУНР, реферуючи про відродження нашої держави, закінчив реферат покликом, щоб у такому моменті, як великі всенаціональні роковини, не було місця для ніяких взаємних докорів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАПЕРЕД ОДНА СПРАВА

У своїй промові перед конвенцією знавців, зібраних на „конференцію в справі економічного забезпечення", президент Рузвелт поставив перед американське громадянство потребу розвязання передовсім одного суспільного питання: забезпечення праці.

Президент пригадує, що ще минулого червня він подав був широку програму забезпечити життя громадян і їх родин. Він каже, що він далі стоїть на тім самім становиші, але тепер бачить, що з усіх питань, звязаних з поняттям економічного забезпечення життя людини, треба відділити всі інші справи, а лишити до розвязки наперед тільки одно питання: питання забезпечити людині працю, себто покінчити з безробіттям,

Що президент звертає увагу на це одно питання, це, очевидно, не значить, що він не хоче розвязки інших питань. Він тільки хоче розвязати це одно питання наперед, та взятися до розвязки інших питань аж тоді, коли успішно розвяжеться це перше. Тут він поступає, як ті розумні люди, що кажуть робити тільки одну річ. Може він вичитав в історії, як зле виходили народи, які пробували розвязувати рівночасно два питання або більше.

Що з усіх справ він вибрав питання безробіття, це теж самозрозуміле, бо, поперше, це питання важніше, як приміром питання умов праці або питання пенсій на старість, а подруге, це питання таке, що якраз найкраще надається до розвязки законодатною дорогою.

Як буде виглядати кінцевий проєкт, на це президент натякає тільки в найзагальніших точках. Хто буде причинятися до фондів, що мають забезпечувати людей на випадок безробіття, та скільки кожда сторона має до цього причинитися; скільки має платити обезпечений робітник, скільки обезпечений підприємець, а скільки держава, — ці й тим подібні питання мають щойно бути поставлені й розглянені вперше на конференції для економічного забезпечення. Проєкт, що вийде з цієї конференції, ляже в основу законопроєкту, що буде предложений конґресови. Конґрес певно буде справу розглядати ще раз.

Як бачимо, до ухвали забезпечення проти безробіття ще далеко. Одначе, коли зважити, що лише два роки тому тих людей, що добивалися його, вважали за безнадійних фантастів або за небезпечно крайніх революціонерів, а нині президент Злучених Держав ставить цю справу як найважніше суспільне питання, мусимо тішитися: ми справді йдемо семимилевими кроками.

ОРҐАНІЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОГО ВИШКОЛУ В АМЕРИЦІ

(Реферат д-ра Володимира Ґалана, виголошений на річних зборах Виконавчого Комітету Обеднання).

Державне будівництво вимагає не тільки високопатріотичних почувань, крицевих характерів, але і людей з високою технічною освітою. Як неможливо уявити собі підприємства Форда, сталеву чи електричну індустрію, без тисяч вишколених інжинірів, економістів та орґанізаторів, так неможливо уявити собі державу без фахових сил!

Бож держава це теж підприємство, тільки більше складне, з більшим числом робучих рук; з більше складною орґанізацією виробництва та споживання дібр; з певною відповідальністю за духовий і господарський розвиток населення.

Саме тому людям, занятим працею над державним будівництвом нашого народу не буде маловажною і справа підготовки фахових сил, бо саме недостача цих сил завалила нашу відроджену державу.

Основою кожної держави — без огляду на її соціяльний устрій — творять три чинники: 1) Власть законодатна, 2) власть судова та 3) власть виконавча або адміністрація в стислому значінні цього слова. Одним з найважніших відділів адміністрації це збройна сила держави, її армія і фльота. Вона забезпечує виконання всіх заряджень адміністраційних, судових та законодатних тіл та обезпечує границі держави від ворожого наступу.

Думати однак, що будова держави спирається виключно на військовій силі, булоб нерозважно. Бо держава — навіть з найкраще зорґанізованою збройною силою — не вдержиться без належно зорґанізованої внутрішньої адміністрації — чи навіть навязання відповідних зносин зі світом.

Кожний з нас запримітив, що для вдержання рівноваги в колесі не можна чіпати на нього тягару тільки з одного боку, але треба обтяжувати його рівномірно з усіх сторін. Так і в народньому житті. Для здорового розвою державного будівництва треба звертати увагу не на одну ділянку, а на всі, бо лише їх цілість дасть можливість створити на здорових основах ту орґанізацію, яку звемо державою.

Одначе в моменті творення нової держави збройна сила набирає найбільшого значіння, бо в ній зеднана не тільки військова, але й адміністраційна і удова влада. Від уміння збройної сили зорґанізувати і використати новонабуту територію, дуже часто залежить успіх почину. Значить, провід збройних сил нації — або, як ми звемо його, Ґенеральна Булава — мусить мати не тільки добрих полководців, але і прекрасних здібних адміністраторів та знавців народнього господарства.

Державні народи вже в часі мира вишколюють до цеї праці найкращих своїх старшин у військових академіях. Їх завдання це слідкування за розвитком військового діла, щоб уліпшити військову орґанізацію країни та виробляти пляни оборони і наступу. Над цим працюють вони у військових школах, хемічних ляботаторіях та інших установах.

Коли ми, Українці, маємо можливість виховати потрібні нам кадри адміністраторів у чужих школах, то виховати відповідний провід можливо тільки в українській військово-технічній школі. А це тому:

1) Ніяка чужа військова школа не буде розбирати питань військової політики української держави з точки погляду соборности українських земель.

2) Тільки українська школа може і буде переводити студії над орґанізацією української збройної сили — знову з точки погляду соборности українських земель.

3) Тільки українська військово-технічна школа збере всі матеріяли, потрібні для успішної праці нашої Ґенеральної Булави.

До цих висновків прийшли вже усі наші політичні військові ґрупи в краю і на іміґрації. Що більше, беручи під увагу сучасні політичні й господарські відносини в краю і на іміґрації — всі вони заступають думку, що така школа можлива тепер тільки в Америці.

Отже коли в справі військово-технічного вишколу і місця його осідку прийшло вже до повного порозуміння між усіми нашими політиками і військовими ґрупами, то перед нами, представниками американської іміґрації, виникають питання реалізації цього діла, а саме відповіди на те:

1) Який мав би бути круг ділання військово-технічного вишколу?

2) Які кошти злучені з його удержанням?

3) Хто мав би занятися його орґанізацією?

4) Які користи мала би з цього наша іміґрація?

Завдання військово-технічного вишколу булоб двоєке.

Перше, це булоб ведення цеї праці, яку звичайно виконує Ґенеральна Булава, себто студії над військовою політикою української держави у всіх її формах. До цеї праці мали би бути призначені всі наші найкращі військові фахівці визвольної війни, бо з їх смертю стратить наша нація національний скарб військового досвіду, набутого в останній нашій визвольній боротьбі.

Кожний знає, що для успішного ведення підприємства треба мати не тільки купецький хист і трохи капіталу, але й торговельний досвід. Теж саме у військовому ділі. Ріжниця тільки та, що недосвідчений бізнесмен стратить свій і чужий капітал, а недосвідчений полководець стратить життя соток тисяч, а навіть міліонів молоді нації, а її саму втягне в ярмо неволі на сотки літ.

Чиж вільно нам закопувати в землю цей неоцінений скарб військового досвіду наших полководців визвольної війни, набутого кровю наших найкращих стрільців? Ніколи! Бо це рівналосяб державній смерти нашого народу на сотки літ.

По закінченню революційної війни американський конґрес звернувся був до начального вожда Юрія Вашинґтона в 1783 р. з жаданням подати йому плян орґанізації амреиканського війська в часі мира. На цей запит ґен. Вашинґтон дав ясну відповідь у довгому меморіялі, в якого четвертій частині він каже таке:

Fourth Academies one or more for Instruction of the Art Military particularly those Branches of it which respect Engineering and Altillery, which are highly essential and the knowledgge of which is most difficult to obtain. Also Manufactories of some kind of Military Stores.

Of so great importance is it to preserve the knowledge which has been aquired through the various stages of a long and arduous service, that I cannot conclude without repeating the necessity of the proposed Institution, unless we intend to let the Science become extinct and to depend entirely upon the Foreigners for their friendly aid if ever we should again be involved in Hostilities.

For it must be understood that a Corps of able Engineers and expert Artillerists cannot be raised in a day nor made such by any exertions in the same time which it would take to form an excellent body of Infantry from a well regulated Militia.

(Sentiment on a Peace Establishment, Newburgh, May, 1783).

Так говорив вожд армії по закінченню побідної війни і добуттю незалежної держави. Слова його для нас тим цікавіші, що в його армії, у вищому командному складі, не було відносно так багато чужих старшин! А в 1919 році, коли Галицька Армія знайшлася в судорогах тифу на Великій Україні, без ніякого уряду, мала на чолі трох своїх корпусів командантів і начальників штабів чужинців, а на становищі шефа штабу цілої армії і фактичний командант армії — був теж чужинець! Чи можна уявити собі більшу траґедію національної армії — під проводом чужинців? Та коли на цей промах можна знайти оправдання — то будучі події не сміють застати нас знову такими непідготованими. Коли першим завданням школи булоб те завдання, яке 150 літ тому так ядерно висловив Вашинґтон, то другим завданням була би праця над тут розвиненою і вихованою молодю — та гармонізування військово-атлєтичних починів молоді. Коли гляіти на працю таких орґанізацій як Січей, націоналістів, чи всяких інших атлєтичних гуртків, то треба подивляти їхню енерґію, завзяття і величезну силу доброї волі принести поміч свому поневоленому народови.

Колиж читати їхні заяви про військову підготовку, а навіть творення повітряних фльотиль і лет на Україну — то мимохіть пригадується мені один гумористичний віденський журнал з часів війни під заг.: "Wie sich der kleine Moritz den Krieg vorstellt" (Як малий Моріц уявляє собі війну). Не булоб у цьому поступуванню нічого злого, колиб ці орґанізації не звертались до загалу за допомогою і не робили з цього нової народньої справи.

До того ми з досвіду знаємо, що таке ставлення до військового вишколу і військового знання взагалі було причиною тої страшної отаманії на Україні. Воно готово стати ще й причиною отаманії й тут на іміґрації. Щоби цьому перешкодити, а натомісць у фаховий спосіб звернути увагу нашої молоді і суспільности на дійсно пекучу потребу військово-технічного вишколу, і щоб наша молодь — попри поміч краєви — заняла і в американській армії місце, яке відповідалоб числу нашої іміграції, треба створити цей військово-технічний вишкіл в Америці.

Які кошти потрібні на вдержання цеї школи?

На її вдержання та закупно потрібних приладів, як і вдержання звязку з усіми нашими науково-військовими осередками треба приблизно $2,000 річно.

Сума невелика, коли зрівнати з нею ці величезні користи для іміґрації і цілого нашого народу.

Хто має зачати орґанізацію вишколу? Справа орґанізації вишколу повинна бути доручена орґанізації ветеранів, Українській Стрілецькій Громаді, а то з таких причин:

1) У. С. Громада має найбільше число фахових людей.

2) У. С. Громада може зеднати до праці всіх наших визначних військових фахівців, без огляду на їх політичні погляди, а це забезпечує успіх.

3) У. С. Громада вже поробила всі потрібні кроки для орґанізації вишколу й одержала на це апробату нашої преси й орґанізацій на нарадах дня 9. вересня ц. р. у Филаделфії.

Думати однак, що, вложивши це завдання на Стрілецьку Громаду, вона зможе його виконати, булоб нерозумно.

Стрілецька Громада, як і кожна інша орґанізація, в подібнім випадку зможе виконати це важне завдання тільки тоді, коли вся наша зорґанізована, державно думаюча іміґрація піддержить цю працю умово, морально і матеріяльно.

Умово, коли люди зпоза Стр. Громади, одначе з залежним технічним знанням не відкинуть своєї участи в праці.

Морально, коли вся наша іміґрація визнає потребу військово-технічного вишколу одним з наших чергових завдань.

Матеріяльно, коли наша іміґрація зрозуміє, що для успішного ведення вишколу потрібні певні усталені фонди.

Роблячи підсумки з наведених мною міркувань, я прошу Хвальні Збори приняти такі постанови: (Видрукувані в ч. 255 „Свобода" з 31 жовтня б. р.).

В. Ф.

МУДРЕ ЗАВІЩАННЯ.

3)

Нагірняк побачив, що Савка перейняв Яця і став його періщити своїми малими пястуками. Яць не боронився, тільки кричав, ревів. Серце Нагірняка сміялося з радости, коли дивився на се.

— Добре так, добре так! Ще троха, ще ліпше! Такої наруги і такої безличности не прости! Бий того свинтуха!

Так викрикувала душа Нагірняка, чого очевидно ніхто не чув, бо його уста були ввесь той час екзекуції німі. Ще довго стояв, хоч хлопці вже щезли йому з очей. Стояв і передумував се, що чув і бачив.

— То мені хлопець! — думав. — Такий, як я розумію. Загордий, щоби сказати: „Я праведник, бий свояка!" Закусив зуби і мовчав. Набрав і не мурмотів. Яць скімлів би, присягавсь би, що не винен, зрадив би іншого. Та Савка то мені хлопець! Як би я мав сина, то мусів би бути такий Твердий, гордий... і чесний. Ліпше потерпіти, як бути зрадником! Коби я мав сина...

Нагірняк знав, що як би по його смерти маєток перейшов на вдову Катерину, то вона переписала би, чи записала би свому братаничеви Яцеви Мойдичеви. Йому аж недобре зробилося, коли погадав, що так могло би бути, як би не штудерний запис батька.

— Як би Яць мав загорнути мою батьківщину, то ліпше було би, щоби я пропив її! — погадав Нагірняк, вертаючися до хати.

Другої днини Нагірняк пішов до мами Савки. Спитав її, чи не відступила би йому, бездітному, свого синка? Вдова розплакалася. Знала, що Нагірняк добрий був би для дитини, хоч не своєї. Та вона, хоч бідна, не хотіла розстатися з тим, що для неї було найдорожче. Надобавок вона потерпала, що хоч син у Нагірняка мав би що їсти, то така господиня, як жінка господаря, була би для дитини гіршою як найгірша мачуха. Нагірняк відійшов з нічим.

По році, в середу пополудні маму Сави поховали. Дванацятьлітній Сава лишився круглим сиротою. Цілою відумерщиною, яка перейшла на Саву, була хатчина, пару грядок городчика, коза, свинка і пару курок.

Коли могилу вже висипали, розійшлися ті нечисленні, що бідну вдову привели на місце її вічного супочинку. Коло могили стояли ще лиш хлипаючий Савка і війт Нагірняк.

— Ходи! — сказав Нагірняк, беручи хлопця за руку.

Хлопчина пішов, не питаючись куди. Лиш хребтом вільної руки стирав сльози з очей. Нагірняк ішов скоро, Савка мусів бігти, і забув за плач. Війт привів хлопця до своєї хати. Завів хлопця до пекарні і наймичці приказав нагодувати сироту. Наймичка й без приказу була би зробила се.

Нагірняк пішов до світлиці. Там вже сиділи, ще перед похороном запрошені війтом, Золтищак, Дарчин, Вахнюк, Букша і інші радні. Також прийшов учитель, хоч до громадської ради не належав. Коли прийшов, очевидно запрошений війтом, звичайно списував протокол. Перед ним на столі вже лежав папір. Учитель потягав по аркушах рукою, неначе би той папір щойно треба було вигладити.

— Вже йде, вже! — сказав Букша, і до стола підсунув ближче крісло війта.

Війт підійшов до стола і по столі вдарив долонею. Таке було його громадське привитання, щоби руки не подавати кождома зокрема. Сів на кріслі і промовив:

— Чого я вас запросив сюди, ви вже знаєте. Лишився круглий сирота і хатчина, з якої такий дітвак не буде жити. З хлопчиною щось треба зробити. Йому ось-ось буде дванацять років і він не дурний.

Учитель кивнув головою на знак, що війт правду говорить.

— Отже, то не туман. Та годі, щоби він в своїй хатчині сам господарив. Що йому з тої хати! Треба би, щоби він чогось навчити. І їсти схоче. Свояків не має ніяких. Треба би, щоби громада заопікувалася ним. Се очевидне: над тим не треба розводитися. Тільки питання, як? Що з ним зробити? Отсе мусимо тепер обрадити і порішити.

— Так, так, — сказав Букша.

Інші радні і сего не сказали. Кождий щось воркнув під носом, будьтоби даючи свою згоду на те, що сказав Букша. А що Букша нічого не сказав, тож радні згодилися на те ніщо. Потому хвилю сиділи і думали. Ні один не хотів зачинати, щоби інші з нього не сміялися, що говорить дурниці. Довіря до свого розуму не мав жаден. Кождий погадав собі:

— Чиж наша громада має війта лише до паради? Коли він війт, то нехай вигадає щось путнього! Можемо зaждати, аж він обміркує, що і як.

Лиш Букша не годен був здержатися. Він чатував на кожду нагоду, щоби показати свою мудрість, думаючи:

— При найближчих виборах на війта... Тепер ще годі знати, що може бути... Маю пару добрих приятелів...

— Нема що багато думати, бо справа цілком проста і ясна, — промовив Букша. — В своїй хаті сирота ані господарити не буде, ані жити з неї. Хату винаймити кому, хлопця взяти за громадського пастуха. Таким способом справа була би полагоджена.

Нагірняк не сказав на се ні слова. З його лиця годі було вичитати, що він думає про внесення Букші. Всі радні мовчали. Учитель здоймив окуляри і став незручно чистити скла. Вахнюк погадав собі:

— Шкода, що в нашім селі нема пароха. Сей порадив би щось. Як наш брат говорить, то бере на себе велику відповідальність.

Коли так всі мовчали, Дарчан виймив з уст люльку, сплюнув на середину світлиці, рукою обтер губу і промовив:

— Винаймити хату можна би, та не знаю, чи знайдеться такий, що за неї дав би гідний чинш. З вас всіх ту хату я знаю найліпше. Вона постійно перед моїми очима, бо припирає до мого обійстя. Як чужий возьме її, то до решти зруйнує і її вартість ще більше впаде. З комірного сирота не велику буде мати користь. Найліпше було би хату продати і гроші дати на конто хлопця до банку. Зрештою суд грішми заопікувавсь би. Процент в банку буде більший, як комірне, коли би хату винаймив. Цілком інше питання, що з хлопцем зробити. Громадського пастуха вже маємо. Він не має роботи, бо майже кождий господар сам журиться своєю худобою. Гуси крутяться без опіки коло громадського ставу. Їм опіка непотрібна. Самі виходять з хати, самі вертаються до хати. Як бачите, громада другого пастуха не потребує. Савка міг би взятися до чогось ліпшого.

— Як позволите, панове радні, то і я скажу слівце — промовив учитель. — Можна би пробувати, чи не взяти би Савку до бурси в місті. Міг би в місті ходити до школи і потому з науки свій хліб їсти. Громада спекалась би клопоту.

— Се не було би зле, — казали всі радні. — І хлопцеви було би добре, і громада не мала би ніяких коштів.

(Дальше буде).

Два хлопці розмовляють.
— Ти маєш сестру?
— Ні.
— То когож беш?

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ГОРЕ ПІДЛИЗАЙКАМ.

Доносять ґазети з Німеччини цікаву новинку: Рудольф Гес, один з головних помічників Гітлера, виступив публично з гострими словами.

Покищо тут новинки нема, бо ні Гітлер ні його приятелі, як щось говорять публично, звичайно ні в паперці ні в бавовну своїх слів не завивають. Але цим разом є новинка в гострих словах гітлерівця, бо Рудольф Гес висипався гострими словами на приятелів Гітлера, чи інших старшин націзму. Гес називає їх усякими словами: льокаями, плазунами, безхербетниками, то що.

ПРИЄМНІСТЬ З ПІДЛИЗУВАННЯ.

Що всяке плазування, льокайські надскакування, підмилюючі похвали для старших викликають обридження в людях, що цьому приглядаться, добре звісна річ. Невідомо зате всім, що саме таке обридження викликають такі прояви безхребетности навіть у людях, до котрих ці похвали спрямовані.

Справді, є багато людей, які почуваються такими малими людьми, що їм треба чужої похвали, щоби вдержати самопошану до себе самих. Їм треба чужого плазування, щоб вони чулися людьми з простими хребтами.

Попри них є знов інші люди, яким плазування мерзенне навіть тоді, як плазують перед ними. Ці люди почувають обридження, коли їм приходиться бути лідерами таких плазунів: вони чують, що треба самому бути плазуном, щоби бути лідером плазунів.

ПЛАЗУНСТВО Й ВІЗАНТИЗМ.

З уст Рудольфа Геса впало ще одно цікаве слово на адресу плазунів: він назвав плазунство візантизмом.

Це слово походить від міста Візантія, що було столицею грецької імперії (пізніше возвалося Константинополь, а в нас також Царгород). На дворі візантійських царів був широко розвинений двірський церемоніял. Цареви віддавано почесть у перебільшаний, двірськими приписами подрібно означений спосіб. Кожда „нижча" особа була обовязана показувати свою пошану „вищій" особі певним виробленим церемоніялом. „Вища" особа мусіла поводитися супроти „нижчих" з підчеркненим достоїнством.

З Візантії ці засади церемоніялу, самі східнього походження, розходилися на північ і на захід. У цей спосіб повстав у товариських відносинах „візантизм". На Україну він перейшов через впливи Греків та впливи візантійської церкви. На образах церков візантійського стилю є багато зображень цього рабського пониження людини перед людиною, що в людей з більше розвиненим почуттям людської гідности викликає омерзіння.

ВІЗАНТИЗМ І ВІЗАНТИЗМ.

Слова провідника німецького націстичного руху є немовби осторогою перед приниманням без розбору всіх прикмет якогонебудь напряму в культурі.

У візантійській культурі є багато гарних річей. Є річи, які в нас викликають глибоке враження, якого память лишається нам довго в душі і які будують людину, роблять її духово сильнішою.

Та попри це є в візантійській культурі річи, які людину вчать забувати своє людське достоїнство, вчать її гнутися перед сильними й власть маючими, а тимсамим учать її зносити терпеливо гнет і визиск, в цілі зискання собі ласки гнобителів і визискувачів. Такі впливи в остаточних вислідах утверджують на світі насильство й неправду та роблять нещасними великі маси людей.

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

(9)

вертають домів (вертаються додому); скаржуться (скаржаться); лучається (трапляється); виїмково (винятково); настілько (настільки); цей однак учинок (одначе цей учинок); вчите ще й других (вчите ще й інших) тут (у шпиталі) знаходить він пільгу, а часто і втрачення здоровля (чи люди йдуть до шпиталю на те, щоб утратити здоровля? Треба: втрачене здоровля); кілько (скільки); ми Українці спромоглися (ми, Українці, спромоглися); в якому лічуть українські лікарі (слово „лічити", що значить „рахувати", має в 3-тій особі множини „лічать"; але це слово тут не має змислу; треба: лікують); берімося отже до діла (ліпше берімось отже до діла; правильно має бути: отже берімся до діла); поволи (поволі); чого нам потреба (чого нам потрібно); вперед (наперед); уряджуймо (уладжуймо, влаштовуймо); так одиниці як і цілі орґанізації (в таких зіставленнях треба завжди говорити: як — так, а не так — як); нумо всі Українці-католики патріоти до діла (нумо, всі Українці-католики патріоти, до діла); зорґанізовання (зорґанізування); від тоді (відтоді); до тепер (дотепер, досі); в парляменті увесь (в парляменті ввесь); по виборах в 1930 році (по виборах у 1930 році); спадало одно нещастя за другим (спадало одно нещастя за одним); низькі ціни на фармерських продуктах (низькі ціни на фармерські продукти); населення провінції ішло (населення провінції йшло); скрайно (крайно); мимо того такі досвідчені політичні тактики, як Бравнлі, Говлдей і інші, вміли... (що це таке „політичний тактик"? Ми знаємо, що значить „політична тактика", але за „політичних тактиків" досі не чували. Повище речення буде по українськи так: проте такі досвідчені політичні знавці (а може: тактовні політики, або: досвідчені в політичній тактиці), як Бравнлі і т. д.) перемінилися опісля (перемінились опісля); сприяючого вітру (сприятливого вітру); зруйнованням (зруйнуванням); виявилось, що (виявилося, що); мимо згоди конвенції (хоча конвенція згодилась); голосували за тим (голосували за те); просить о негайну допомогу (просить негайної допомоги); стративши віру у всі кличі (стративши віру в усі гасла); до слідуючої конвенції (до наступної конвенції); сподіються (сподіваються); він ще верне до активного політичного життя (він іще вернеться і т. д.); лише опір (лиш опір); Союз Народів, а нижче кілька разів Ліґа Націй (треба вибрати одно з двох: або Союз Народів, або Союз (Ліґа) Націй. Правильно повинно бути: Союз або Ліґа Націй, себто Союз Держав, бо недержавних народів у тім синедріоні нема); напятнувати (натаврувати); щоб краще закріпити за собою здобуття виграної війни (треба: здобутки виграної війни); коли б було інакше (коли би було інакше); два рази в місяць (два рази на місяць); мимо урядового заперечення (не зважаючи на урядове заперечення); крім цего обі держави мали зобовязатися підпомагати собі у стремліннях до збільшення морської фльоти (крім цього обі держави нібито зобовязалися підпомагати себе (або: помагати собі) в змаганнях збільшити морську фльоту, або: кажуть, що обі держави зобовязалися помагати собі і т. д.); заявляються за компромісом (заявляються за компроміс); анґлійські Жиди за згодою з Гітлером (... за згоду з Гітлером); рознесе усюди (рознесе всюди); людей вратовано (людей уратовано); два човна (два човни); потапали (потопали); ізза ловлі риб (через ловлю риб); лиш в тій церкві (лиш у тій церкві, або: лише в тій церкві); вечером, а в іншім місці: вечором (вечором — ліпше, а найліпше: ввечір); жреці (жерці); тим паче (тимбільше); скобки (дужки); у стінах стремлять вбиті цвяхи (тут слово „стремлять" ужите в своїм властивім значінню);

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українці візьмуть участь у литовськім святі.

В неділю, 18-го листопада б. р., відбуватисьме в Бруклині, Н. Й., конвенція Литовського Леґіону в Америці. Господарем конвенції є 1-ший відділ Литовського Леґіону ім. Даріюса й Ґіренаса, з Бруклина, а конвенція буде відбуватися в Klashus Clinton Hall Betts and Maspeth Ave's, Maspeth.

По конвенції, вечором того дня, відбудеться в тій самій салі святочний концерт, полученний з товариською забавою, яка буде продовжуватись по концерті до пізної ночі.

Як у всіх подібних випадках, так і тим разом не забули Литовці на українсько-литовську дружбу. Комітет конвенції запросив до участи також Українців і в тій цили віднісся до Центральної Управи О.Д.-В.У. з проханням, щоб вона постаралася про українську участь у цій конвенції, як теж у концерті. Участь у конвенції візьмуть делеґати Центр. Управи О.Д.В.У. і Чорноморських Січей та мабуть Центрального Комітету з Ню Йорку, який положив особливі заслуги коло затіснення литовсько-української приязни в Ню Йорку. Крім цього заходами Центральної Управи О.Д.В.У. виступатимуть на концерті українські танцюристи з „Клюбу Українських Танцюристів" у Ню Йорку, які виповнять частину програми концерту кількома українськими народніми танками. Між іншим, на спеціяльне бажання Литовців, вони відтанцюють славний боєвий козацький український танок, „Запорозький герць".

Частина О.Д.В.У. й 1-шої сотні Чорноморських Січей з Ню Йорку, в одностроях та з прапорами, візьме участь у концерті, а їхні провідники зложать Литовцям привіти. Передпопуднем того дня відбудеться вулицями міста парада, в якій будуть маширувати українські частини ОДВУ й Ч. Січей.

Згадати належить також, що ця конвенція припадає якраз на день святкування державної незалежности Латвії, сусідки Литви, яка визволилася зпід російського панування по світовій війні в той самий майже час, що й Литва. Тому теж лотиська громада візьме участь у цьому литовському святі та получить святкування своєї історичної хвилі зі святом Литовського Леґіону.

Жаліти треба, що ми, представники кількадесятьох міліонів українського народу, йдемо в гостину до тих двох малих народів, що вже мають свої вільні держави, й перед ними, в промовах, мусимо признаватися, що ми є поневолені. Та з другої сторони гідним заввагги є те, що нашу недолю найкраще розуміють якраз ці малі народи, що самі ще недавно в неволі були, тоді, коли нею нехтують „великі" цього світу.

Радіти треба, що приязнь між українською й литовською громадою в Ню Йорку, яку так успішно започатковано тому кілька літ, коли то Америку відвідував визначний Литовець, проф. Біржишка, не вгаває, а навпаки, щораз більше кріпшає. Та не тільки між нашими громадами тут, у Ню Йорку, існують ці щирі відносини, але вони панують між Українцями й Литовцями в цілій Америці. Велика приязнь існує між цілим українським і литовським народом. Недавно, в часі святкування ювилею президента Литви, д-ра Сметони, ця приязнь мала нагоду виявитися в цілій повні.

Ці два народи від віків лучили, й тепер лучать, спільні інтереси. Ми завсіди стояли, й тепер стоїмо, перед тими самими ворогами. Перед нами ще боротьба, яку обидва наші лицарські народи зводитимуть з тими самими окупантами як українських так і литовських земель, з тими самими нашими гнобителями.

Українські міста Ню Йорку й околиці повинні памятати на цей день 18-го листопада (наступна неділя) й своєю участю на концерті затіснити ці, такі бажані приязні звязки між нами й Литовцями.

Вві члени О.Д.В.У. й Чорноморських Січей, зокрема ті, що мають однострої, повинні зголоситися до своїх наказних та приготовитись до паради й концерту.

Омельків.

ПОДЯКА.

Ми, нижче підписані муж і діти бл. п. Єлени з Жилків Ялечко, що по сімох і пів року тяжкої недуги розпращалася з цим фізичним світом 2-го, а похорон котрої відбувся 5-го листопада б. р. в Українській Православній Церкві св. Николая, в Трой, Н. Й., сердешно дякуємо: 1. Всесв. о. Н. Підгорецькому, Адміністраторови Української Православної Дієцезії в Північній Америці; Впр. оо. А. Іванишинови і Д. Профеті; Всеч. оо.: П. Дмитрикови, Б. Кошелеви, Н. Журавецькому, Н. Врублевському і А. Бекови за всі похоронні богослуження, а понадто Всесв. о. Підгорецькому і Впр. о. Іванишинови за виголошені проповіди. 2. Комітетови тройської парафії за щиро оказану дбайливість в похоронних порядках і за ввічливість до покійної та до нас засмучених. 3. Всеч. о. Й. Банітови з дружиною, приятелям і рідні: з Филаделфії, Па., Ембридж, Па., з Перт Амбой і Картерен, Н. Дж., з Повтакет, Масс., з Ню Йорку, Н. Й., з Ютики і Ром, Н. Й., і взагалі всім, що були ласкаві взяти участь у похороні. 4. Всім, а особливо ютицькій і ромській парохії, за дорогоцінні вінці і квіти. 5. Всім Впр. і Всеч. оо. з усіх трох українських дієцезій за ласкаві телеґрафічні, чи писемні заяви співчуття. Щире українське спасибі!

Вдячні: **о. Й. Ялечко**, муж. **Оля, Любка, Йосиф, Гануся, Володко, Одарка і Стефця**, діти.

ЯК ЖИВЕ БУВШИЙ ВОЖД ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ?

Їду в Черницю в Брідщині, щоби з доручення редакції „Нового Часу" відвідати колишнього Начального Вождя Української Галицької Армії.

До Черниці їдеться гостинцем, що веде з Бродів на Залізці. Треба проїхати 15 км. Віз котиться самітно серед рівнини.

За селом Суховолею гостинець завертає направо, вигляд краєвиду зміняється, стає гористий, показуються дерева. Гостинець спадає вдолину, щоб знову серед ліса піднестися вгору.

Незабаром з гостинця завертаємо направо та полевою дорогою виздимо в якісь мури, що біліють на горбі в місячному сяйві.

Віз задержався. Бачу дім, частину колишньої палати, збережену руїну. На землі біліють рештки колюмн.

Відчиняються двері — в них світло електричної лямпки. По голосі та високій постаті пізнаю ґен. Мирона Тарнавського. Через сіни, заімпровізовану кухню входжу в невелику, може пять метрів високу кімнату. Високе вікно заложене тяжкою віконницею. На круглому, застеленому білою скатертю столі лямпа та два тарелі.

Витаю ще раз п. ґенерала й передаю привіти зі Львова.

Сідаємо до вечері, що її заставив п. ґенерал. Їжа лицарська: заяць, що його сполював та приладив господар хати.

Ґенерал випитує про Львів, про новини. Передаю часописи, що взяв їх з собою. Пемо ароматичний чай, зладжений ґенералом.

Іде балачка. Довідуюся, що ґенерал уроженець радехівського повіту, що родився в 1869 році, в селі Барилові, де його батько був священиком. Розказує ґенерал цікаво про колишній побут в Бродах, де ходив до ґімназії. Питаюся, чи не споріднений з родиною М. Шашкевича, знаю, що Тарнавські повинні би бути свояками Шашкевичів. Виявляється, що так, значить є якась і родинна тяглість між „цвіткою дрібною" й гуком гармат Галицької Армії. Багато цікавого про старовину від ґена певно розказати старосвітський курантовий годинник, що з надломаними фіґурами стоїть на шафці в куті кімнати.

Згадуємо воєнну бувальщину.

Довідуюся, що ґенерал Тарнавський вже в серпні 1914 року перебув одну з перших битв під Олієвом, що зі своєю сотнею крив відворот дивізії ґен. Заремби, та що в 1914 році під Перемишлем його тяжко ранили.

Під весну 1915-го р. приділено його, як курінного 35-го полку Краєвоє Оборони до групи ґен. Гофмана в Карпатах. В тій групі були Українські Січові Стрільці. З УСС-ами зійшовся тодішний майор Тарнавський вперше ближче в боях під Болеховом. Був він тоді командантом найтруднішого відтинка на Мокловині, між Лісниками й Ґеринею. Над Золотою Липою приязні звязки між УСС-ами й ґенералом Тарнавським затіснилися. Січове Стрілецтво знало, що має в ньому приятеля, який заступає його інтереси в Команді Корпусу.

Коли Команда Корпусу приділила в лютім в 1916 р. майора Тарнавського до УСС-ів на команданта вишколу, то він увійшов уже як свій між своїх.

В обовязках команданта вишколу був ґен. Тарнавський до кінця 1917-го р. Потім має ріжні службові приділення. Між іншим назначено його комендантом австрійського табору поворотців з полону в Києві на Шулявці.

Це уможливлювало у великій мірі Галичанам, що верталися з російського полону, переходити в конспіративний спосіб до СС-ів і Наддніпрянської армії, що саме тоді формувалась.

Розвал Австрії — листопадові дні застали полк. Тарнавського як команданта 16-го краківського полку. Першу добу українсько-польської війни довелося ґен. Тарнавському просидіти в таборі інтернованих на Домбю. Щойно в лютім 1919 р. міг він через Баден, Відень і Закарпаття прибути у Станиславів та віддати себе до диспозиції української влади. Передано йому команду 2-го Корпусу, що стояв на схід від Львова, а з початком липня 1919 року по димісії генерала Грекова Начальну Команду Галицької Армії. Під проводом ґен. Тарнавського йдуть всі переможні бої проти большевиків за Збручем — аж по Київ. За командування ґен. Мирона Тарнавського ввійшла Галицька Армія дня 31-го серпня 1919 року до золотоверхого Києва.

Потім дійшло до відомого розриву між Галичанами й Наддніпрянцями, і до суду „за зраду" над ґенералом Тарнавським.

Осінню за денікінських часів провід Армії обняв ґен. Микитка. За большевиків лиш через щастя не зазнав ґен. Тарнавський судьби ґенералів Микитки та Ціріца. Поїзд, що ним вивезено їх в Москву, відійшов скорше, ніж прибув на стацію конвой з арештованим ґенералом Тарнавським.

З проводу Армії усунено ґенералів. Їх заступив хто інший.

Перебув ґенерал Тарнавський скитальщину по Україні, перебув Тухолю. По повороті на рідну землю віддали йому заряд маєтку Черниці, що її розпарцелювано як власність Краєвого Кредитового Союзу.

На рахунок залеглої плати зачислено мури колишньої палати та трохи землі. Колишній вожд Галицької Армії живе від 13-ти літ в Черниці на двох і пів морґа поля, чи городу.

Дивлюся на ґенерала Тарнавського: вміє себе держати. Постать струнка, незгорблена. Лице румяне та доволі худе. В його поставі й у його спокою є щось справді аристократичного.

Нагадується князь Волконський, потомок одного з найбільш аристократичних родів Росії. Колишній власник маґнатської фортуни міг бути справді прикладом для неодного урядовця, що йому зредукували побори на 10 чи 20 процентів. Нагадується великий меценат українства, Леонтович — колишній, багатий дідич, що в праці дожив свого віку.

Коли засипляв я в ліжку, що його застеляв ґенерал, засипляв я з тим, що головне, щоб, не зважаючи ні на всі незгодини залишитися людиною, **зберегти підність і людськість.**

Колишній Вожд Галицької Армії для нас всіх, в той трудний час під тим оглядом — живий приклад.

Ранком збудився я пізніше, ніж думав; може був змучений дорогою, може виною цього віконниця, крізь яку пробивався соняшний промінь, що клався на ґенеральському ліжку. Ґенерал Тарнавський ладив сніданок.

Вийшли ми на двір, щоби подивитись на Черницю. Недалекий ліс облився золотом осени. Обвів мене ґенерал по своїй малій посілості та з усміхом зацитував Горація:

Beatus ille, qui, procul negotiis rura tenet

(Щасливий, хто здалека від ґамору може хазяйнувати) — я додав — розуміється, лише з чим і на чім... Мав змогу оглянути зверха домівку ґенерала. Руїна робить усе прикре враження; з колишнього, колись поверхового будинку залишилось одно крило. Видно, що ґарною й солідною була будова, що той, що її будував, знайшов і ґарне місце на неї. Розібрані колюмни італійської роботи лежать на землі.

Випитую ґенерала про його рідню. Від сина інжиніра, що десь тепер на Сибірі, від довшого часу не має вістки; молодший пробивається на студіях за границею. Старша дочка, д-р медицини, нострифікує свій диплом у Кракові, друга вписана на правничому виділі.

Говорить ґенерал про війну і про те, що з нею тісно вяжеться, про політику.

Виявляється наглядно, як українській політичній думці бракувало глибини, динаміки. Політичний провід не доріс був до використання сили, що нею була армія.

Коли ґен. Тарнавський говорить про війну, пригадується Толстой своїм капітальним твором „Війна і мир". Пригадується йому Котузов, що стає орудником Вищої Сили, призначення. **Ґенерал вірить у добру судьбу свого народу.** Головне завдання під цю пору щадити й розбудовувати фізичну силу нації, як каже Горацій устами ґенерала:

„Rebus in arduis aequam servare mentem"

(В лихоліттю не тратити рівноваги духа).

Жаль мені кидати Черницю і прощатися зі старим ґенералом. Та спішно до Львова.

Сонце, що весело піднялося на небо, каже забути про осінь. Воно обіцює життєрадісну весну.

Ів. Іванець. („Новий Час").

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ГЕМПСТЕД, Л. АЙ.

Зі срібного весілля на інвалідів.

Громадяни Барани обходили 25-літній ювилей свого подружа при участи родини і знакомих. При обіді говорив о. Качор, привитавши ювилятів, а гром. Я Притика представив у довшій промові заслуги ювилятів у громаді, як і для народньої справи. Бесідник згадав теж за Рідний Край і інвалідів. Пані Софія Гаврилко попросила жертви для краю, яку зібрали пані П. Дубик і М. Петровська. Зібрано $13.50, які вислано до Обєднання для інвалідів.

Жертвували по $1: Громадяни Барани і Луцькі, а далі: І. Горін, Матієв, Кішенюк, Петровська, Гаврилко, Кіценюк; по 50 ц.: Волос, Матвійчук, Притика, Ворона, Гр. Матвійчук, Левицька, Дубик, М. Притика; по 25 ц.: Блажка, Маланчук, Грибик, Подольська.

Гість.

ПІТСБУРҐ, ПА.

На народні цілі.

Дня 28. жовтня відбувся трицятьлітній ювилей бр. св. Івана Хрестителя, від. ч. 96 У. Н. Союза. На поклик гром. Маційовського зібрано $6 на народні цли. Жертвували по $1: Маційовський і Малевич; по 50 ц.: Корбецький, Усик, Крук і Німець. Решта меншими датками. Збіркою занялись пані М. Малевич і С. Корбецька. Гроші переслано до краю через Обєднання.

М. Малевич.

БЕДФОРД, ПА.

На Інвалідів.

Гром. Н. Демчина переслав до Обєднання $2 на інвалідів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

М. Костишин.

ПЯНИЦЯ

Нема більшого вже лиха,
Як пияцтво налогове!
Розум слабне що хвилини,
Хоч на тілі він здоровий.

Його думка там лиш рветься,
Де смороди оковитки;
Часом встрягне у болоті,
Ніби жінці так на збитки.

Запиваєсь до нестями,
Тратить працю, ще й до того
Часом лоба розчерепить —
В дім привезуть неживого.

Так з пяницями буває,
Часом гірко споминати,
Та пияцький блуд ганебний,
Не пошкодить розказати...

Був в селі Трофим пяниця,
Пропив ґрунту він чимало,
Жінка, плачучи, журилась,
Всюди лихо заглядало.

От неплачені податки,
Зима люта наступає;
Він що днини пе в коршмині,
Про родину не згадає.

Як до дому вже приходить
Пяний, кричить отвирати,
Щоб родина придивлялась,
Бо газда прийшов до хати.

Так бувало в кожду днину.
Жінка, журячись, думала
Тай ходила поміж люди
І поради в них шукала.

Нагодилися сусіди,
Радять жінці, що робити:
„Вам лиш, кумо, остаєтся
Ґомостя попросити.

„Вони дуже добре знають
Цю пияцьку всю ватагу;
Попросіть їх, щоб лиш кума
Притягнули на присягу.

„Тільки строго хай закажуть
Не лиш в коршму не ходити;
Хай сивуху аж до смерти
Він заручить більш не пити.

„Тоді певно в вашу хату
Супокій і мир загляне,
Як дурійку цю проклятy
Ось кум пити перестане".

„Правда, кумо! Щоб лиш тільки
Так удалося зробити:
Таки зараз побіжу я
Ґомостя попросити".

В неї сльози покотились,
Ледви куми попрощала
Тай побігла на приходство,
Щоб її до дому не вступала.

Прийшла; низько уклонилась:
„Отче!" — каже — „Дайте раду!
Все пяниця пропиває,
Нам готує всім загладу.

„Розпичився без тями,
Що попаде, тягне з дому".
Отець парох тільки слухав,
Потім відповів по свому:

„Заспокійтесь, молодиця!
Плач нічого не поможе,
Поки праці і розуму
Чоловік тут не приложить.

„Ви спокійно йдіть до дому,
Про це більше не журіться:
Муж буде ще чоловіком,
Лиш готовому дивіться".

Другого дня у пяниці
Вже післанець появився
І говорить: щоб зараз він
На приходство зголосився.

Та пяниця в бік поглянув
І від носом щось муркоче:
„Що з попом мені за діло,
Чого він від мене хоче?"

Та слуга стоїть уперто;
„Ходіть — каже — враз зі мною"
Жінка з хати відзиваєсь:
„Чом не йдеш, що є з тобою?"

Рад не рад, пияк прибрався
Тай пішов неволено;
Ані в думці не мав того,
Що це жінкою зроблено.

Вже прийшов він на приходство,
Отець парох привитався:
„Як ся маєте, Трофиме?"
Усміхнено відізвався.

„Ходіть ближче до світлиці,
Час мені вас погостити...
Ось про справи господарські
З вами хочу говорити.

„Ви господар знать заможний,
Ніде з вами постидатись,
Щоб не ваша за привичка:
Що любите запиватись.

„Вас громада все шанує,
Віддає честь, як годиться,
Але Бог лиш любить того,
Хто тверезости держиться.

„А ви? Пете без розваги,
Ваша праця марно гине.
Не забудьте: за пиянство
Бог по смерти в пекло скине!

„Ще не пізно на поправу,
Присягніть, то краще буде:
Бог буде вам помагати,
Пошанують також люди".

Засоромлений пяниця
Отсих слів не міг відперти.
„Отче, — каже — заручаю,
Що не буду пить до смерти".

„В запорукі небагато
Ви здобудете поваги:
Щоб вас з Богом поєднати,
То потрібно ще присяги.

„Бо на наліг пиятики
Лиш присяга стає ліком,
Протверезитесь як інші
І будете чоловіком".

„Добре, отче, я присягну,
Що, як довго буду жити.
То до смерти не буду я
Вже сивухи більше пити".

Присягнув Трофим розважно,
По закону, як годиться.
Не не день, два, ба вже тиждень.
Ось сивуха йому сниться:

Як він смачно попиває,
Мошко гроші лиш рахує;
Снить, як нічю вертається
Та по пяному рачкує.

Прокинеться, слинку ликне,
Сухі губи отвирає,
В білу днину що лиш робить,
Про сивуху все думає.

Думав, думав, додумався,
Що не все іще пропало...
Він замочить ще гортанку,
Що в ній страшно доскотало!

Раз поїхав він до міста,
Знов про те почав думати,
Як горівочки напитись,
Щоб присяги не зламати.

Ось якраз попало в думку,
Що заріка пить до смерти;
Адже парох чув слова ті
Й звише може їх поперти.

За святих не було згадки,
Чей же з ними можна пити,
Лише треба образи два
При способности купити.

Їде Трофим, гонить коні
Попри шинок як на збитки.
Скочив з воза тай відразу
Взяв бочілку оковитки.

Їде дальше, знов там бачить:
Образками вже торгують.
Він питає у купчихи:
„Що образи ці коштують?"

„По дві шістки, вибирайте,
Котрий вам лиш до вподоби,
Бо в цій нема ріжниці,
Чи є дві, чи три особи".

Трофим ходить, заглядає,
Згори слідить аж додолу:
От смерть вибрав кострубату,
Зі святих забрав Миколу.

Заплатив чотири шістки,
І поїхав з тим додому;
По дорозі тільки думав,
Що розкаже все святому.

Ось і дім. Вже коні стали:
Трофим з воза все скидає,
І заносить до комори,
По порядку уставляє.

По боках смерть і Миколу,
В середині оковитка:
Набирає тай сміється:
„Тепер смерти зроблю збитка.

„Присягнув я, що до смерти
Вже не буду більше пити,
Зате випю з Миколаєм,
Щоб присяги не зломити".

Набрав чарку тай підносить:
Тепер я тут право маю.
„На здоровя! Не до смерти,
Лиш до тебе, Миколаю!"

Випив чарку, другу, третю...
Вже святого став просити,
Як умре, щоб він у небі
Міг за нього поручити.

Що пив дальше оковитку,
Може сміло це поперти:
Та присяги не зломив він,
Бо не пив вже більш до смерти.

Нема гіршого вже лиха,
Як пяниця налоговий:
Розум слабне що хвилини,
Хоч на тілі він здоровий.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 3. листопада помер по довгій і тяжкій недузі **Василь Ручинський,** член 187 відділу У. Н. Союза в Тейлор, Па. Покійний оставив дружину вдовою і двох синів та дочку сиротами. Залишив теж велику дальшу родину.

Покійний походив зі села Добромірка, повіт Збараж. До Америки приїхав шукати кращої долі молоденьким хлопцем. Працював у майнах і жив у Тейлор, а коли майни забрали здоровля, перейшов жити на фарму. Покійний був шанованим громадянином, добрим Союзовцем і добрим батьком родини. Похорон відбувся далеко на фармі дня 6. листопада, але віддаль не була перешкодою для родини й знайомих, що зібралися численьно, щоб віддати Покійному останню прислугу. В. Й. П.

Член У. Н. Союза.

— Дістанете від мене сто долярів, коли я цей килим продам за вісімсот.

— Знаєте що? Дайте мені лише пятьдесять долярів, собі лишіть килим і ще заощадите пятьдесятку.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (120)

У стіп горбів Дондви задержалась у високій траві компанія англійських жовнірів під командою капітана Кенбі, щоб рушити на його приказ за своїми товаришами на Гуркасів. У ранній мраці зарисувалися далекі гори. На другім боці долини жовніри бачили вогні табору тубильців.

Слабі, дивні звуки доходили в нічнім вітрі з того табору. Батько Патриції думав про ті дивні обряди, що ними ворог піднимав свою війну заспівами до своїх богів. Він хотів знати, де була Патриція й що з нею було.

Понад годину автомобіль з трома втікачами гнав без упину дорогою в долину. Вони вже були далеко поза територією магараджі. І Роджер уже починав почуватися спокійніше. Раз вони мусіли звільнити скорість їзди на скалистім скруті.

Нагло перед ними звився світло й заставило їх задержатися. Роджер пішов на звідини з револьвером у руці, але, поступивши кілька кроків, він почув крик, завернувся й став бігти до автомобіля. Патриція, пропала кудись без сліду.